

Archeologisch onderzoek op Ittervecht

Wat heb ik er in de afgelopen jaren van gedroomd. Prikken, spitten en zoeken op Ittervecht. Er moet wat te vinden zijn, want met name twee krantenartikelen uit het verleden geven aanleiding dat te denken. En wat zou het mooi zijn om anderen juist tastbare bewijzen onder de neus te drukken...

In de Kamper Courant van vrijdag 12 augustus 1921 staat een artikel met als titel 'Het huis Oosterholt', geschreven door mw. C.J. Welcker, gemeentearchivaresse van de stad Kampen. Het is geschreven naar aanleiding van het afgebrande huis Oosterholt in juli 1921. In het artikel wordt ook gesproken over Ittervecht:

Indien de wandelaar den Nieuwen Weg even voor de uitspanning "Zomerlust" verlaat, bereikt hij na enkele meters het huis van den heer Hendrik Selles, hetwelk deze den 22en Februari 1913 van mejuffrouw Gilles te Bussum gekocht heeft. Heel duidelijk staat in de koopacte een huis en erf, genaamd "Ittervegt" met bouwland, op den kadastralen legger der gemeente IJsselmuiden bekend in sectie B nummer 1683. Ten zuidoosten van dit perceel, ter plaatse van de broeikassen, stond het voormalige koetshuis; ten oosten ontwaarde ik nog tusschen de bebouwde velden een der oude putten. De fondamente van het huis Ittervegt zitten nog in den grond, het kasteel lag ten oosten van den put.

Gerrit Schinkel schrijft in de jaren 50 ook over adellijke huizen en families. Bij nader inzien heeft hij 'een losse hand' en ook 'een vlotte pen'. Enig onderzoek ligt er niet aan ten grondslag. Hij schrijft op 18 december 1952 in 't Nieuws voor Kampen v/d Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant waarin opgenomen 'het Kamper Dagblad':

De ondergang van 'Huize Ittervecht'. De naam Ittervecht komt men in oude koopacten tegen. Het heeft geruime tijd gediend als woonplaats van het adellijke geslacht Van der Vechte. Voor het eerst in de geschiedenis duikt de naam Ittervecht op in het jaar 1616, toen Herman van Ittersum in het huwelijk trad met Helena van der Vecht. Het jonge paar nam zijn intrek in Huize Ittervecht. Afgaande op de stenen die gebruikt zijn voor de bouw van het huis kan men aannemen dat Ittervecht reeds 200 jaar eerder gebouwd werd. In al deze oude gebouwen, of wat er dan nog van over is, treft men steeds weer het zelfde soort stenen aan, waarmee ook het klooster op de Zonneberg gebouwd is. Deze stenen zijn gemaakt in de veldovens aan de Trekvaart. (.....)

Even voor 1900 werd Ittervecht afgebroken. Gezien de dikte van de muren lijkt het onwaarschijnlijk dat Ittervecht in die tijd bouwvallig was. Misschien had het door een brand zoveel geleden dat men besloot het oude huis af te breken. Op de voorplaats heeft Bondam een nieuw huis laten bouwen van de oude stenen van Ittervecht. Dit huis staat er nog, hoewel het in de loop van 150 jaar al menige verandering heeft ondergaan. Het is gelegen aan het zogenaamde Kerkpad. (.....)

De heer Sellis, tuinder van beroep, wilde het stuk land, dat achter het huis lag, afgraven daar het te hoog was voor tuingrond. Toen men aan het graven ging, stiet men echter al spoedig op zware fundamente. Zonder dat men het wist, had men de oude fundamente van Ittervecht weer ontbloot.

Ze zaten zeker 1½ tot 2 meter in de grond. Het moet wel een bijzonder groot gebouw geweest zijn, dat meer de afmetingen van een kasteel had dan van een buitenwoning. De lengte van het gebouw bedroeg volgens de fundamente waarschijnlijk ongeveer 35 meter, terwijl de breedte 16 meter was. Aan de oostzijde van het gebouw was een soort van zijvleugel gebouwd. Het geheel had een vorm van een driehoek. Overal in de grond verspreid kon men puin vinden, vooral in de ruimte voor de driehoek van het huis. Niet minder dan 3 waterputten heeft men bij het graven ontdekt.

Wat voor dienst Ittervecht heeft gedaan? Men kan er slechts naar gissen, maar gezien de dikte van de muren en de grootte van het gebouw kan het wel een soort van vesting geweest zijn. Het stond op een goede plaats want men kon vandaar het verkeer over land van Kampen naar Zwolle onder controle houden. Zoals men weet liep de oude weg Kampen - Zwolle voor een groot gedeelte door Oosterholt.

Beide artikelen spreken over fundamenteën, waterputten en oude stenen. In de familie Selles is het verhaal over waterputten overigens ook wel levend gebleven. En, zeker niet onbelangrijk, buurvrouw Kloosterman én onze tante Catrien Holtland-Brink verzekerde mij dat er (na 1950) absoluut nooit is gegraven en dat er geen vermeende fundamenteën zijn verwijderd.

Vanaf het moment dat neef Harm Jan Holtland met plannen rond loopt om op Ittervecht te gaan bouwen is het voor mij zaak om aandacht te vragen voor een (liefst heel uitgebreid) archeologisch onderzoek. En dat lukt! De Gemeente Kampen, in de persoon van wethouder Albert Holtland, geeft aan stadsarcheoloog Alexander Jager de opdracht een en ander voor te bereiden en uit te laten voeren. Voornamelijk op basis van de door mij aangedragen krantenartikelen en het gedane onderzoek naar Ittervecht. Allereerst zal een geofysisch bodemonderzoek plaats vinden. Geofysisch onderzoek is niets meer dan het registreren van contrastverschillen in de bodem. Dus kijken in de bodem zonder daadwerkelijk te graven.

Uit het rapport na het onderzoek citeer ik:

In opdracht van gemeente Kampen heeft Saricon een gecombineerd geofysisch onderzoek uitgevoerd ter plaatse van een locatie nabij Kerkepad 2 te IJsselmuiden (gemeente Kampen). Er is mogelijk sprake van het feit dat zich op de onderzoekslocatie Huize Ittervecht heeft bevonden. Doel van het onderzoek is het zoveel als mogelijk in beeld brengen van ondergrondse structuren.

Het veldwerk is op 6 april 2022 uitgevoerd. Er is op basis van het zoekdoel, de lokale omstandigheden en in overleg met de opdrachtgever gekozen voor de inzet van MAG (magnetometrie) en EMI (Electro Magnetische Inductie) als gecombineerde geofysische techniek.

De fysieke meting is geslaagd te noemen en er zijn duidelijk significante contrastverschillen waarneembaar in de data. Op de locatie zijn op maaiveld enkele versturende elementen aanwezig (afrostering, waterpunt, stelconplaten). Deze hebben hun invloed op de metingen. Er zijn in de resultaten van beide technieken echter geen aanwijzingen voor funderingen / uitbraaksleuven of zelfs puinconcentraties waarneembaar. Er zijn wel individuele objecten te zien, maar deze vormen geen lijnvormige structuren.

Op basis van een snelle analyse van kaartmateriaal blijkt, dat Huize Ittervecht net iets Westelijker was gelegen.

Voor mij een uitermate teleurstellende eindconclusie. Het is meteen 'einde verhaal'. Zijn de twee krantenartikelen dan zo'n regelrechte onzin dat er op het héle bouwland van Selles niets duidelijk te traceren is? Ongelofelijk! En de eindconclusie van het bedrijf Saricon (*Wij leggen het verleden bloot door gedegen archiefonderzoek en complexe bodemonderzoeken*) voor wat betreft de ligging van Huize Ittervecht klopt ook niet, want zij vergissen zich met de plek van de in 1894 afgebroken bouwmanwoning.

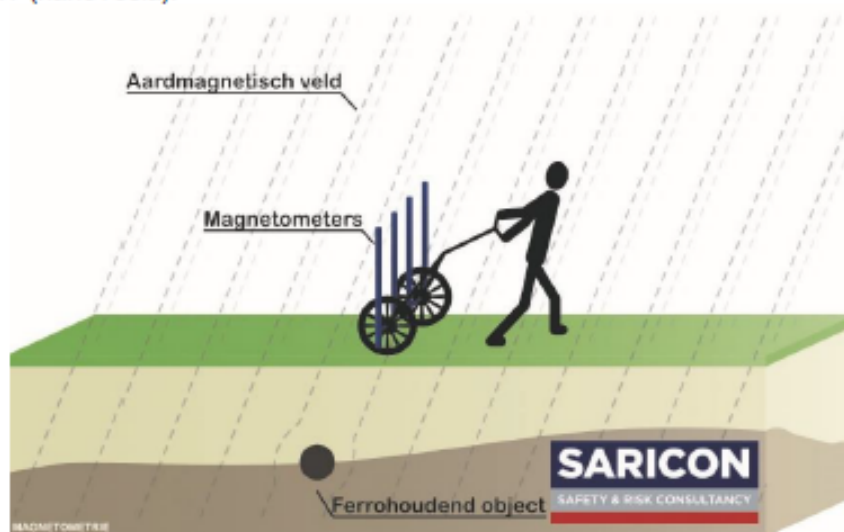
Restte mij niets anders dan mijn excuses te maken richting Alexander Jager. Beetje jammer van de gemaakte kosten én van mijn reputatie ... ;-)

Maar, zodra het mogelijk is hoop ik toch te gaan graven naar de zogenaamde 'individuele objecten' en misschien levert dat nog enkele stenen op die zijn te dateren.

2.2 GEBRUIKTE TECHNIKEN

Magnetometrie (MAG): Een magnetometer registreert de afwijkingen van het aardmagnetisch veld, veroorzaakt door ferro-houdende objecten zoals bijvoorbeeld (vliegtuig-) bommen/damwanden en gewapend beton. Het is ook mogelijk subtielere archeologische resten op te sporen indien de magnetische eigenschappen voldoende afwijken van die van het aardmagnetisch veld.

Het kan hierbij gaan om muurwerk, uitbraaksleuven, ovens of concentraties baksteen. Ook kunnen structuren als kuilen, greppels en grachten zichtbaar worden indien deze (deels) zijn opgevuld met materiaal met magnetische eigenschappen. Onderstaande afbeelding geeft schematisch de werking van magnetometrie weer. De eenheid van magnetometrische data is nT (nanoTesla).

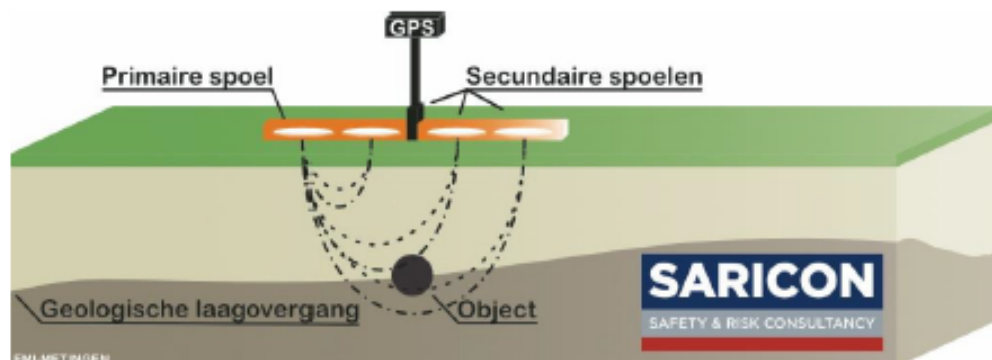
Afbeelding 2: MAG-schema

Het dieptebereik is medeafhankelijk van de mate van ferro-houdendheid van de objecten/structuren. Over het algemeen wordt een diepte van 1-1,5m-mv aangehouden. Grotere, significant ferrohoudende objecten kunnen wel tot een diepte van 4-5m-mv worden aange-toond.

Electro Magnetische Inductie (EMI)

Elektromagnetische Inductie (EMI-)metingen zijn metingen die gebaseerd zijn op de wijze waarop de ondergrond actief opgewekte EM velden verstoort. Het systeem meet als het ware de conductiviteit (ofwel de geleidbaarheid) van een elektrisch stroompje ingebracht in de bodem.

Hiermee kan men landschappelijke indicatoren zoals donken, zandruggen en geulen en mogelijk ook archeologische indicatoren zoals ondiep begraven, recentere sporen waaronder grachten, sloten en baksteenconstructies op verschillende niveaus in kaart brengen.

Afbeelding 3: EMI-schema